

тних регіонів. Саме ці завдання, на нашу думку, мають бути першочерговими для вирішення недостатнього розвитку даного туристського регіону.

Зацікавленість і вкладення держави в розвиток туристської галузі здатні приносити чималий прибуток та підвищувати імідж держави за його межами. Тільки комплексний розвиток і модернізація туристських процесів в Херсонському регіоні можуть стимулювати підвищення туристською привабливості області на міжнародному рівні та всередині країни.

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Довженко Є.Я.

Науковий керівник – Наумов М.С., канд. екон. наук, доцент

Протягом останніх років економіка України переживає важкі часи. Це стосується всіх її галузей, у тому числі і зовнішньоекономічної діяльності. Враховуючи зростаюче значення регіонів у економічному розвитку всієї країни, актуалізується потреба в ефективному управлінні органами влади обласного рівня сучасних механізмів реалізації зовнішньоторговельної діяльності та створенні передумов для сталого зростання показників зовнішньої торгівлі. Для реалізації цих завдань необхідно постійного відстежувати тенденції розвитку зовнішньоекономічної сфери, зокрема, виявляти проблеми, розробляти та впроваджувати рекомендації щодо подолання негативних процесів і явищ. Метою роботи є виявлення чинників, які стримують розвиток зовнішньоекономічної діяльності Харківської області.

У 2002-2012 роках у Харківській області мало місце зростання обсягів зовнішньої торгівлі, але починаючи з 2013 року спостерігається спад. Ситуація дещо змінилась у 2016 році. Загальний обсяг експорту скоротився на 18,2 % у порівнянні з аналогічним показником 2015 року (хоча мав місце незначний приріст експорту послуг: +1,6 %), а от обсяг імпорту вперше за останні роки збільшився (на 10,9 %) за рахунок зростання експорту товарів (+15,1 %) при значному скороченні імпорту послуг (-41,3 %). З одного боку, зростання імпорту створює додатковий конкурентний тиск на вітчизняних виробників, а отже, має певні негативні наслідки для економіки області. Але, з іншого боку, збільшення обсягу придбаних за кордоном товарів свідчить про зростання купівельної спроможності населення, що може розглядатись як один із проявів подолання кризи.

Серед причин повільного зростання або, навіть, скорочення обсягів зовнішньої торгівлі області експерти традиційно називають макроекономічні чинники, такі як недосконалість нормативних актів у сфері оподаткування та митного регулювання; розгляд потенційними іноземними партнерами Харківської області як «прифронтової» території з високими ризиками для ведення бізнесу; істотне зростання вартості імпортованих складових товару внаслідок стрімкої девальвації гривні, а також висока вартість кредитних ресурсів. Проте потенціал Харківської області у зовнішній торгівлі нерозкритий також завдяки дії мікроекономічних чинників. До них можна віднести наступне: неналежний рівень маркетингу, відсутність досвіду ведення бізнесу з іноземними партнерами, висока матеріало- та енергоємність продукції та її невідповідність закордонним стандартам, низька обізнаність товаровиробників про методологію виходу на зовнішні ринки, а також значна орієнтація підприємств регіону на ринки країн СНД. Останній чинник заслуговує особливої уваги: у 2015 році питома вага країн СНД у експорті товарів України складала 20,5 %, тоді як аналогічний показник для Харківської області становив 50,3 %, а в докризовому 2012 році – 65,3 %. Як наслідок, в умовах погіршення відносин із Росією, які в зовнішньоекономічній сфері проявились у обопільних обмеженнях обсягів торгівлі та створенні додаткових перешкод для транзиту українських товарів через територію цієї країни, залежність від ринку країн СНД стала чи не найвпливовішим чинником зменшення обсягів експорту області.

На основі викладеного можна надати наступні рекомендації щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності Харківської області. По-перше, (хоча це стосується не лише окремої області) необхідно змінити загальноєкономічну ситуацію в країні, у тому числі, вдосконалити систему оподаткування та стабілізувати курс національної грошової одиниці. По-друге, потрібно модернізувати галузеву структуру економіки, що у зовнішньоекономічній сфері повинно передбачати переорієнтацію з торгівлі сировиною і матеріалами на експорт наукоємної і високотехнологічної продукції. Такі зрушення потребуватимуть створення інноваційної інфраструктури, інтеграції наукових закладів і бізнесу, активізацію трансферу знань, розвитку міжнародної співпраці у галузі науки і інновацій, широкого упровадження новітніх технологій на підприємствах області. По-третє, назріла нагальна потреба у здійсненні комплексу заходів щодо підвищення поінформованості представників ділових кіл про можливості виходу вітчизняної продукції на зовнішні ринки, особливості та умови ведення бізнесу в інших країнах. Досягти цього можна завдяки проведенню семінарів,

круглих столів та інших подібних заходів, а також розробленню та поширенню спеціальних методичних матеріалів з покроковим описом алгоритму пошуку і налагодження ділових зв'язків із зарубіжними партнерами, залученню консалтингових компаній і експертів для сприяння розвитку експорту. У цілому, забезпечення ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності потребує упровадження збалансованої системи заходів як на національному, так і на регіональному рівнях, а також на рівні окремих підприємств.

«ГОЛЛАНДСЬКА ХВОРОБА»: ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У ПРОБЛЕМІ ДИСПРОПОРЦІЙНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Журавльова Н.Р.

Науковий керівник – Федотова Ю.В., канд. екон. наук, доцент

У працях сучасних дослідників сьогодні особлива увага приділяється проблемі недостатньої ефективності використання наявного природно-ресурсного потенціалу. Очевидно, що проблеми ресурсозалежності економіки з часом тільки загострюються. Така тенденція має назву так званої «голландської хвороби». Феномен цього явища обумовив актуальність та мету представленої наукової дискусії.

Здійснюючи ретроспективний аналіз тематики дослідження, доцільно відзначити, що починаючи з 1994 року в Україні було застосовано модуль реформування національної економіки, яка була націлена на пріоритетний розвиток рентоорієнтованих галузей. Наслідком таких дій стала залежність української економіки від світових сировинних ринків, що визначило вітчизняний феномен «голландської хвороби» (ефект Гронінгена) або «ресурсного прокляття», сутністю якого є стійка зворотна залежність між темпами економічного зростання і забезпеченістю мінеральними ресурсами.

Яскравим прикладом прояву ефекту є дослідження групи країн, забезпечених природними ресурсами, за період з 1960 по 1990 роки. Отже, було виявлено, що середньорічні темпи падіння ВВП на душу населення за період з 1965 по 1998 роки в Ірані і Венесуелі склали 1%, в Лівії – 2%, в Іраку та Кувейті – 3%. А для країн-членів ОПЕК в цілому показник ВВП на душу населення протягом проаналізованого періоду знижувався на 1-3% за рік [1, с. 9].

Зміст цього «голландського феномену», як причини низьких показників ВВП, полягає у спрямуванні інвестиційних коштів до сектору видобування та розподілу сировинних товарів і, як наслідок цього, зменшенні конкурентоспроможності інших галузей. Така ситуація